

УДК 37.014(477+438)-048.87:314.15“376”

DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.11.3>**Герлах І.В.**

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6568-5870>

Українець Л.А.

доктор економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3436-5556>

Gerlach Iryna, Ukrainets Liliya

Ivan Franko National University of Lviv

ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

TRENDS OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND IN THE EDUCATIONAL SERVICES MARKET

У статті проаналізовано напрями освітнього співробітництва України та Польщі та основні нормативні документи, що регулюють відносини у сфері науки та освіти обох країн. Оскільки Польща є країною-лідером освітньої міграції з України, значна увага акцентується на передумовах та причинах, що її стимулюють. Практично половину усіх іноземних студентів, котрі навчаються в Польщі, становлять українці. До мотивів, які впливають на зростання освітньої міграції до Польщі, належать територіальна близькість, порівняно невисока вартість навчання, наявність різних стипендійних програм та відсутність мовного бар'єру. Також значний вплив мають політичні чинники, такі як військові дії на Сході України та анексія Криму. Пандемія суттєво не вплинула на процеси освітньої міграції до Польщі. У статті представлено ймовірні наслідки для вітчизняної економіки міграції молоді на навчання за кордон у разі їх неповорнення на батьківщину.

Ключові слова: освітнє співробітництво, освітня міграція, навчання за кордоном, українські студенти, Україна, Польща.

The paper analyzes the directions of educational cooperation between Ukraine and Poland and the main normative documents governing relations in the field of science and education of both countries. Cooperation between Poland and Ukraine in the field of education began in the early 1990s. In accordance with the basic principles of the Agreements signed in 1997 and 2001, the parties exchange students, postgraduate students, research and teaching staff for short and long-term cooperation. In addition, there is direct cooperation between higher education institutions of the two countries. As Poland is a leader in educational migration from Ukraine, much attention is paid to the preconditions and reasons that stimulate it. According to the processed statistical data, if in 2013 about 9.7 thousand students studied in Polish higher education institutions, in 2014 – 15.1 thous., in 2016 – 30.5 thous., then in September 2021 – 40 thousand students. That is, almost half of all foreign students studying in Poland are Ukrainians. The pandemic did not stop the interest of foreigners in the educational offer of Polish universities. Poland really and quite actively encourages Ukrainian students, mostly from the Western regions of Ukraine, to study at their higher education institutions. Motives influencing the growth of educational migration to Poland include territorial proximity, relatively low tuition fees, and the availability of various scholarship programs and the absence of a language barrier. Political factors also have a significant impact: military action in Eastern Ukraine and the annexation of Crimea. The paper presents the probable consequences for the domestic economy of youth migration to study abroad if they do not return home. Accordingly, coordination between State Authority bodies in the field of education between the two countries is an extremely important issue. Although universities are developing their own strategies for attracting foreign students, certain joint actions at the state level are desirable and necessary to establish cooperation on the problem of educational migration.

Key words: educational cooperation, educational migration, study abroad, Ukrainian students, Ukraine, Poland.

Постановка проблеми. Співробітництво Польщі та України у галузі освіти почалося разом із здобуттям Україною незалежності у 1991 році. Польща першою визнала незалежність нашої держави. Дипломатичні відносини між Польщею та Україною встановлено 4 січня 1992 року. У травні 1992 року був підписаний Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини й співробітництво, а в серпні 1993 року уряд Польщі заявив, що партнерство з Україною є одним із пріоритетів зовнішньої політики держави. У Декларації березня 1994 року підтверджено, що польсько-українські відносини мають характер тісного партнерства [15].

Базовими актами, що регулюють польсько-українське культурне та освітнє співробітництво, є Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво, підписаний у Варшаві (1992 рік), та Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки і освіти, підписана у Києві (1997 рік) [15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значне зростання кількості бажаючих серед української молоді навчатися за кордоном привернуло увагу українських учених, політиків та представників бізнесу. Відповідно, сьогодні більшою мірою можна почути розгляд цієї проблеми на конференціях та круглих столах. Дослідженням проблем освітньої міграції в Україні займаються такі вчені, як О. Малиновська, Е. Лібанова, М. Шульга. Аналітичний центр “CEDOS” займається збиранням та аналізом статистичних даних про українських студентів та публікує відповідні аналітичні матеріали.

Постановка завдання. Метою дослідження є характеристика основних засад освітнього співробітництва України та Польщі, а також узагальнення тенденцій освітньої міграції з України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукове співробітництво між Україною та Польщею здійснюється відповідно до положень Угоди між Урядом України й Урядом Республіки Польща про співробітництво у галузі культури, науки і освіти, укладеної 20 травня 1997 року, та Угоди про співробітництво між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща, укладеної 2 липня 2001 року [1; 12; 13]. Відповідно до основних принципів вищезазначених документів, сторони здійснюють обмін студентами, аспірантами та науково-педагогічними працівниками для коротко- та довгострокової співпраці. Крім того здійснюється пряме співробітництво між вищими навчальними закладами двох країн.

У січні 2015 року була підписана Угода між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща про співробітництво в галузі освіти, у якій зазначалася важливість співпраці сторін на основі взаємності та принципів рівності [14].

Приєднання України до Болонського процесу активізувало співробітництво країн у галузі науки й освіти. Транскордонне співробітництво здійснюється на рівні держав-членів Болонського процесу та вищих навчальних закладів відповідно. Відповідне рішення прийнято на рівні Міністра освіти та науки України (2003 рік), Указу президента України (2004 рік), а також підтримано й ухвалено вченими радами вищих навчальних закладів. Метою такого рішення було приведення національної освіти у відповідність до певного єдиного стандарту. Слід наголосити на тому, що Польща провела таку роботу дещо раніше, оскільки це було однією з багатьох інших умов Ради Європи щодо її вступу до ЄС.

Згідно з положеннями Плану дій «Україна – Європейський Союз», підписаного 12 лютого 2005 року, ЄС надає підтримку Україні у питаннях реформування й удосконалення системи освіти, її підготовки задля наближення до стандартів та практики ЄС [7]. Західні прикордонні регіони України включилися у цей процес через участь у освітніх програмах «ТЕМПУС», «Еразмус Мундус» та програмі Жана Моне.

Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет на зустрічі з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Польща в Україні Бартошем Ціхоцькі у липні 2021 року

відзначив, що «Польща є потужним партнером України. Країни тісно співпрацюють у сфері загальної середньої та вищої освіти» [6]. На зустрічі обговорювалися актуальні питання співпраці в галузі освіти та нові потенційні сфери взаємодії.

Загалом слід сказати, що всі іноземці мають право навчатися у польських вищих навчальних закладах. Проте правила вступу та умови навчання в державних закладах різняться залежно від юридичного статусу іноземця в Польщі. У деяких випадках іноземні громадяни, які навчаються в Польщі, мають право на ті ж самі переваги, що й польські громадяни (включно з безкоштовною вищою освітою). У разі українців цей підхід застосовний до [2] осіб, які отримали постійний дозвіл на проживання, щоб осісти на території Польщі; осіб, що мають Карту поляка; осіб, які отримали в Польщі притулок або вторинний захист; осіб з довготривалим дозволом на проживання в ЄС, що був виданий у Польщі.

Українські студенти найчастіше належать до осіб із Картою поляка або з дозволом на проживання в ЄС.

Закон про іноземців від 2013 року спростив отримання дозволу на проживання задля здобуття вищої освіти. Це був один із основних кроків щодо адаптації міграційної політики до свідомого приваблення іноземних студентів, які б навчалися, а потім працювали у Польщі після закінчення вищого навчального закладу. Українські студенти, що навчаються на програмах денної форми навчання, мають рівні права з польськими студентами в усіх питаннях, за винятком потреби платити за навчання (лише для власників Карти поляка навчання безкоштовне) [2].

Можна стверджувати, що Польща на міждержавному рівні реально і доволі активно заохочує українську молодь навчатися у власних вищих навчальних закладах. Згідно з польською офіційною статистикою, кількість українських студентів та випускників постійно зростає. При цьому найбільш очевидні кроки з реклами закладів вищої освіти для українців роблять самі університети, які зацікавлені у заохоченні української молоді навчатися в Польщі.

У 2013 році у вищих навчальних закладах Польщі навчалось 9,7 тис. студентів, у 2014 році – 15,1 тис. студентів, у 2015 році – 23,3 тис. студентів, у 2016 році – 30,5 тис. студентів [11, с. 101]. У вересні 2021 року видання “Rzeczpospolita” подало інформацію, що у польських вищих навчальних закладах навчалися 82,5 тис. іноземних студентів. Українці серед них склали приблизно 40 тис. осіб, тобто майже половину усіх іноземних студентів [8]. Як зазначено у виданні, іноземні студенти найчастіше вибирають такі напрями, як медицина, менеджмент, ІТ, міжнародні відносини. Для оцінювання загальної ситуації слід відзначити, що друге місце серед іноземних студентів у Польщі посіли громадяни Білорусі (9,7 тис. осіб), третє місце – студенти з Індії (2,6 тис. осіб). Більшість іноземних студентів (86,5%) вибирає стаціонарну форму навчання [9].

У 2020 році навчання у польських університетах закінчили 14,8 тис. іноземних студентів. Серед іноземних випускників переважали громадяни України (51,7%), Білорусі (8,8%) та Індії (6,9%) [9]. Українські студенти віддавали перевагу вищим навчальним закладам у Варшаві, Лодзі, Вроцлаві, Кракові, Любліні тощо.

Значний вплив на зростання кількості українських студентів у Польщі після 2014 року мали Євромайдан та розгортання військового конфлікту на Сході України. Зрештою, саме після 2014 року міграційні потоки з України переорієнтувалися зі східного напрямку на західний, тобто до країн-членів ЄС (лідерство серед яких утримує досі Польща) [5].

Слід наголосити на тому, що певна категорія українців має змогу мігрувати до Польщі, доводячи своє польське коріння (завдяки Карті поляка). Для цієї категорії осіб існує окремий статистичний звіт, який показує, що у 2016 році у Польщі навчалось удвічі більше таких студентів, ніж у 2012 році.

Правовий принцип взаємного визнання освітніх систем закладений у двосторонній угоді між Польщею та Україною і має ключове значення для українців, які хочуть навча-

тись у Польщі. Чинна Угода між Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України про взаємне визнання академічних документів про освіту та еквівалентність ступенів, підписана 11 квітня 2005 року (набула чинності 20 червня 2006 року), гарантує особам, що здобули освіту в одній із країн-підписантів угоди, можливість продовжити освіту в закладах іншої країни (так зване визнання для академічних цілей). Визнання дипломів та академічних ступенів, отриманих в Україні після 20 червня 2006 року, а також дипломів лікаря, стоматолога, фармацевта, медсестри, акушера, ветеринара та архітектора, отриманих до цієї дати, можливе тільки після процесу нострифікації [2].

Іншим потужним мотиватором багатьох українців навчатися у Польщі є правило, згідно з яким, іноземці, що мають право на безкоштовну освіту (наприклад, власники Карти поляка), також мають право на державну стипендію. Також українські студенти можуть отримати різноманітні міжурядові та неурядові гранти на навчання. Наприклад, досить відомими є стипендійна програма Л. Кіркланда, Вишеградська стипендійна програма та Стипендія для східних студій на рівні магістра.

З 1 травня 2015 року всі студенти, що навчаються на програмах денної форми або у докторантурі, мають право працювати без дозволу на роботу протягом всієї дії навчальної візи [3]. Це правило також впливає на бажання здобувати освіту в Польщі.

Уряд Польщі вживає низку окремих заходів для просування польських університетів за кордоном. Наприклад, Міністерство науки та вищої освіти разом з Міністерством закордонних справ, Фондом розвитку освітньої системи та Конференцією ректорів польських академічних шкіл імплементує план із просування польської вищої освіти за кордоном, зокрема, презентуючи на конференціях та освітніх ярмарках проекти “Ready, Study, Go! Poland” та “Research & Go Poland” [2].

Отож, польські університети приваблюють українську молодь широким спектром пропозицій і можливістю отримання стипендії, а легкій адаптації у Польщі сприяє близька відстань до батьківщини та відносно низький мовний бар’єр. Як зазначає речниця міністра освіти та науки Польщі Анна Островська у виданні “Rzeczpospolita”, «навіть попри пандемію, у польських вишах не зауважують зменшення числа студентів-іноземців» [10].

Виїзд української молоді на навчання за кордон має свої переваги та недоліки. За результатами проведених опитувань лише 9% українських студентів, що навчаються в Польщі, планують повернутись на батьківщину, значна їх частка має намір залишитись у країні навчання або переїхати до іншої країни-члена ЄС [4]. Іншими словами, якщо така тенденція у перспективі збережеться, матиме негативний ефект для економіки та національної безпеки України. Зокрема, вітчизняна економіка втратить кваліфіковану робочу силу, що, відповідно, негативно вплине на ВВП країни, податкові надходження до бюджету тощо. Крім того, Україна інвестувала кошти у дошкільну підготовку, навчання та розвиток дітей та молоді, тому в разі їх неповернення після завершення навчання за кордоном на батьківщину ці інвестиції перетворяться на втрати держави. Якщо припустити, що ці студенти навчалися б в Україні, це додатково принесло б системі вищої освіти значні кошти.

Висновки. Польща доволі активно заохочує українських студентів до навчання у своїх вищих навчальних закладах і утримує лідерство серед країн-членів ЄС за найбільшою кількістю українських студентів. Основними чинниками, що впливають на вибір країни навчання, є територіальна близькість, відсутність мовного бар’єра, не надто висока вартість навчання, поширеність пільгових і безкоштовних програм. На зростання освітньої еміграції з України значний вплив мали події 2014 року.

Саме тому координація між органами державної влади у сфері освіти між двома країнами є надзвичайно важливим питанням. Хоча польські університети розробляють власні стратегії із залучення іноземних студентів, певні спільні дії на державному рівні є вкрай необхідними для налагодження співпраці та вирішення ключових питань.

Список використаних джерел:

1. Вознюк В. Співробітництво України та Республіки Польща у галузі науки та освіти в 90-х рр. XX – на початку XXI ст. Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. *Науковий часопис Інституту Польщі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2018/11/15/співробітництво-україни-та-республі> (дата звернення: 20.01.2022).
2. Грач К., Пилат А., Сегеш Фрелак Ю., Мішальська Д., Лада А. Українське студентство в Польщі: політики залучення, інтеграції та мотивації і плани студентства. *CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukrainiski-studenty-v-polshchi-polityky-zaluchennia-intehratsiia-motyvatyia-i-plany-studentiv> (дата звернення: 25.01.2022).
3. Дозвіл на роботу студентам. *Навчання в Польщі*. URL: <https://mojaedukacja.com/robota-studentam> (дата звернення: 25.01.2022).
4. Другов О. До проблеми освітньої еміграції українців. *Вища освіта в Україні*. 27 січня 2022. URL: <https://osvita.ua/vnz/75342> (дата звернення: 27.01.2022).
5. Слейко І., Українець Л. Тенденції сучасної трудової міграції українського населення в Польщу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип. 3 (77). Ч. 1. С. 14–20 (дата звернення: 27.01.2022).
6. Міністерство освіти і науки України. *Прес-служба Міністерства освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/polsha-ye-potuzhnim-partnerom-ukrayini-ministr-osviti-i-nauki-sergij-shkarlet-proviv-zustrich-iz-poslom-respubliki-polsha-v-ukrayini-bartoshem-cihocki> (дата звернення: 27.01.2022).
7. План дій «Україна – Європейський Союз» від 12 лютого 2005 року / Верховна Рада України. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text (дата звернення: 25.01.2022).
8. Рекордна кількість іноземних студентів в польських вишах: чи багато серед них українців. *24 канал*. URL: https://zakordon.24tv.ua/rekordna-kilkist-inozemnih-studentiv-polskih-vishah-bagato-sered_n1744252 (дата звернення: 20.01.2022).
9. Скільки українців навчається у Польщі та які університети вони обирають. *Vsetutpl.com*. URL: <http://vsetutpl.com/skilky-ukrayintsiv-navchaetsya-u-polschi-ta-yaki-universytety-vony-obuyayut> (дата звернення: 20.01.2022).
10. Студенти з України у Польщі найчастіше вивчають чотири спеціальності. *Щоденний Львів*. 16 вересня 2021. URL: <https://dailylviv.com/news/osvita-i-nauka/studenty-z-ukrayiny-u-polshchi-naichastishe-vyvchayut-chotyry-spetsialnosti-93889> (дата звернення: 20.01.2022).
11. Сухорольська І. Особливості громадянської дипломатії та м'які сили Польщі на східному напрямі. *25 років Договору між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво: спроба балансу* : матеріали III Українсько-польського наукового форуму. Olsztyn ; Львів : видавництво НУЛП і INP UWM, 2017. С. 99–103.
12. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки і освіти від 20 травня 1997 року. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU97482?an=2> (дата звернення: 26.01.2022).
13. Угода про співробітництво між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща від 2 липня 2001 року. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_037#Text (дата звернення: 26.01.2022).
14. Угода між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща про співробітництво в галузі освіти від 19 січня 2015 року. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_180#Text (дата звернення: 26.01.2022).
15. Польща в Україні. *Serwis Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/ukraine> (дата звернення: 27.01.2022).

References:

1. Vozniuk V. (2018). Spivrobitnytsvo Ukrainy ta Respubliky Polshcha u galuzi nauky ta osvity v 90 rr. XX – na pochatku XXI st. Ukraina ta Polshcha: mynule, sogo dennja, perspektyvy [Cooperation between Ukraine and Republic of Poland in the field of Science and Education in the 90's of XX c. – at the beginning of XXI c.]. *Naukovyi chasopys Instytutu Polshchi Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. Available at: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2018/11/15/співробітництво-україни-та-республі> (accessed 20 January 2022).

2. Hrach K., Pylat A., Sehesz Frelak Yu., Mishalska D., Lada A. Ukrainiske studentsvo v Polshchi: polityky zaluchennia, intehratsii ta motyvatsii i plany studentsva [Ukrainian students in Poland: policies of engagement, integration students' motivation and plans]. *CEDOS*. Available at: <https://cedos.org.ua/researches/ukrainski-studenty-v-polshchi-polityky-zaluchennia-intehratsii-ta-motyvatsiia-i-plany-studentiv> (accessed 25 January 2022).
3. Dozvil na robotu studentam [Work permit for students]. *Navchannia v Polshchi*. Available at: <https://mojaedukacija.com/robo-ta-studentam> (accessed 25 January 2022).
4. Druhov O. (2022) Do problem osvitnoi emigracii ukraintziv [On the problem of educational migration of Ukrainians]. *Vysshcha osvita v Ukraini*. Available at: <https://osvita.ua/vnz/75342> (accessed 27 January 2022).
5. Yeleyko I., Ukrainets L. (2020) Tendentsii suchasnoi trudovoi mihracii ukrainskoho naselennia v Polshchu [Trends in labor migration of the Ukrainian population to Poland at the present stage]. *Problemy systemnoho pidhodu v ekonomitsi*, vol. 3(77), no. 1, pp. 14–20 (accessed 27 January 2022).
6. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. *Press-sluzhba Ministerstva osvity i nauky Ukrainy*. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/polsha-ye-potuzhnim-partnerom-ukrayini-ministr-osviti-i-nauki-sergij-shkarlet-proviv-zustrich-iz-poslom-respubliki-polsha-v-ukrayini-bartoshem-cihocki> (accessed 27 January 2022).
7. Plan dii “Ukraina – Yevropeyskyi Soiuz” (2005) Verkhovna Rada Ukrainy. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy”*. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text (accessed 25 January 2022).
8. Rekordna kilkist inozemnykh studentiv v polskykh vyshakh: shy bahato sered nykh ukraintziv [Record number of foreign students in Polish universities: are there many Ukrainians among them]. *24 kanal*. Available at: https://zakordon.24tv.ua/rekordna-kilkist-inozemnih-studentiv-polskih-vishah-bagato-sered_n1744252 (accessed 20 January 2022).
9. Skilky ukraintziv navchaetsia u Polshchi ta yaki universytety vony obyraiut [How many Ukrainians study in Poland and which universities they choose]. *Vsetutpl.com*. Available at: <http://vsetutpl.com/skilky-ukrayintziv-navchaetsia-u-polschi-ta-yaki-universytety-vony-obyraiut> (accessed 20 January 2022).
10. Studenty z Ukrainy u Polshchi naichastishe vyvchaiut chotyry spetsialnosti [Students from Ukraine often study four specialties in Poland]. *Shchodennyi Lviv*. Available at: <https://dailylviv.com/news/osvita-i-nauka/studenty-z-ukrayiny-u-polshchi-naichastishe-vyvchaiut-chotyry-spetsialnosti-93889> (accessed 20 January 2022).
11. Sukhorolska I. (2017) Osoblyvosti hromadianskoi dyplomatii ta miaki syly Polshchi na skhidnomu napriami [Features of civil diplomacy and soft forces of Poland in the eastern direction]. 25 rokiv Dohovoru mizh Ukrainoiu i Respublikoiu Polshcha pro dobrosusidstvo, druzhni vidnosyny i spivrobotnytstvo: sprobna balansu. *Materialy III Ukrainsko-polskoho naukovofo forumu*. Olsztyn; Lviv: NULP i INP UWM, pp. 99–103.
12. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy i Uriadom Respubliky Polshsa pro spivrobotnytstvo v haluzi kultury, nauky i osvity (1997) *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy”*. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/MU97482?an=2> (accessed 26 January 2022).
13. Uhoda pro spivrobotnytstvo mizh Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy ta Ministrom natsionalnoi osvity Respubliky Polshsa (2001). *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy”*. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_037#Text (accessed 26 January 2022).
14. Uhoda mix mizh Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy ta Ministrom natsionalnoi osvity Respubliky Polshsa pro spivrobotnytstvo v haluzi osvity (2015) *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy”*. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_180#Text (accessed 26 January 2022).
15. Polshcha v Ukraini. *Serwis Rzeczypospolitej Polskiej*. Available at: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/ukraine> (accessed 27 January 2022).